

Tarih Dünyası

KAPAK RESMİMİZ

Çakırcalı'nın bu resmi, bir İngiliz resamı tarafından yapılmıştır. Gelecek sayımızda yazısını okuyacaksınız.

Yeni Tarih Dünyası

Yıl : 1 Sayı : 12 — Cilt : 2

Fiyatı 50 Kuruştur.

On beş günde bir çıkar.

Sahibi: A. Banoğlu ★ Yazı İşleri Müdürü :
N. A. Banoğlu ★ İdarehane : Nuruosmaniye
cad. No. 57 Kat 1 ★ Telefon : 21649 ★
Abone şartları : Seneliği 12, Altı aylığı
6 liradır ★ Dizgi ve baskı : ERCAN Mat-
baası. Kapak baskı : Ekincigil matbaası.
Kapak ve iç klîşe : Nur Klîşe atölyesi.

Erbain Helvası

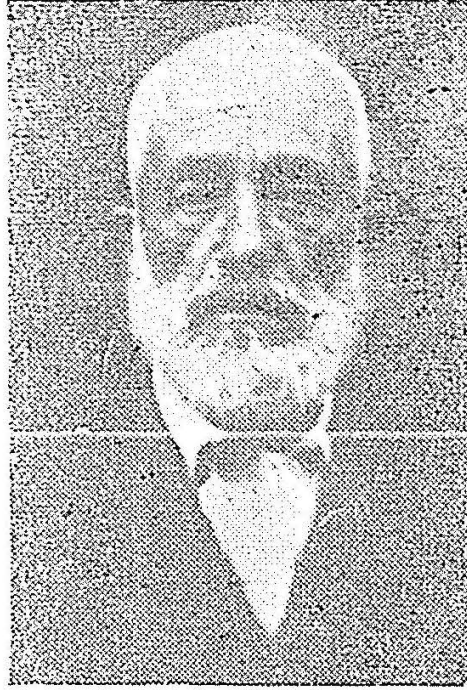
Yazan : Cemâleddin Server REVNAKOĞLU

Allâh kelâmında, Hazreti Mûsâ'nın Erbain bahsini, en önce «Bakara» sûresinde görüyoruz. Hâzreti Âdem'e dâir beyanatın sonunda, Beni İsrail (İsrail oğulları) kısmı-

ma ayrılmıştır. Her kısmın içinde Aşil ile Sryosa ait olan efsanenin bir parçası tasvir suretile hikâye edilmektedir... Selçukiler eski eserlerden tasvir ve heykele ait ellerine ne geçmişse saklamışlar, onları muhafaza etmişlerdir... Şehir ve surun şekli zaviyeleri müdevver olan bir dört köşe şeklidir. Cenup tarafı iç kale adında küçük bir şato ile müdafaa edilmektedir. Bab sultani şimaldedir, köşkün bulunduğu şark cihe tindedir. Bab sultanı üzerine Selçuk sultanlarının hususî alâmetleri olan doğan kuşunun resmi hâk olunmuştur... Kala duvarları arasında 20 kadar arslan, garp tarafında üç büyük heykel görülüyor. Bunlar çok kaba eserlerdir...»

Konya surununun 12 kapısının isimleri malûmdur: Lârende, Atpazarı, Sille, Ak-saray, Lâdik, Telli, Ertos, A-yas, Antalya, Yeni, İstanbul kapılarıdır. 12 ncisinin adı da Bab Sultani olmalıdır. En mühim kapı Lârende kapısı idi, üzerinde «Alâaddin» yazısı bulunuyordu. Sille Kapısı üzerinde de bir elinde bir şahin tutan, sol eli ile de bir çocuğu okşamakta olan bir insan kabartması görülüyordu. Kalenin kornişleri arasında bulunan Roleyfte, kayık, fil, kanatlı ejderha, melek tasvirleri vardı.

Son araştırmalarda sur ka
(Devamı 525 inci sayfada)

Fâtih civarında, Nişancıda; sırası ile Halvetiyye, Şemsiyye, Uşakkiyye ve Cerrahiyye'den olan, en sonra Kadiriyye'nin küçük kollarından «Âhiyye» şubesine geçmiş bulunan: «Cedid Nişancı Mehmed Paşa», yahut «Bülbülcüzâde» Tekkesinin, geçenlerde Hakk'a göçen son san'atkâr şeyhi: Zikrizâde Hâfız Abdülkaadir Bahrüddin Efendi. (Elçioğlu).

— Tâc, kemer, takke ve entari dikmekde, «gül» işlemekte, kabartma sırma yazılarda, saatçilikte zamanın meshûr ustalarından sayılıyordu. —

nın başında geçiyor. Kur'ân-ı Kerim'in en uzun baş sûresi bulunan Bakara sûresinin birinci cüz'ünde; pek kısa olarak:

«— Ve İz vâ ad nâ Mûsâ, Erba'ine leyleten...» âyetiyle başlamakta... Bu bahsin tafsîl edilmiş şeklini, dokuzuncu cüz'ün «A'râf» sûresiyle, on altıncı cüz'deki

«Tâhâ» sûresinde buluyoruz. Mekke'de nâzil olan A'râf sûresinde, Erbain'i açıklayan âyetler şunlar:

— «Ve vâdnâ Mûsâ selâsine leyleten ve etmemnâhâ bi aşrin fetemme mikaatü Rabb'ihî Erba'ine leyleten...»

Eurada toplu olarak buyruluyor ki;

— Biz Mûsâ'ya otuz geceye vaad verdik. (Müddet ve mühlet verdik). Onu, (o va'd'i), bir on ile tamamladık. Bu sûretle Rabbi'nin «Mikâat» ı, (Tanrı Teâlâ tarafından ta'yin ve tahsis olunan vakit) tam kırk geceye doldu.

Rivayet olunduğuna göre; Mûsâ Aleyhisselâm, Mısırdaki iken; -Allâh düşmanlarını helâk ederse- Beni İsrail'e (İsrail Oğullarına) bir kitap getirileceği, Cenabı Hak tarafından kendisine vaad edilir... Firavn, Bahr-i Kulzum'de (Kızıl Deniz - Kapalı Deniz, Şap Denizi ve muhtemeldir ki başlarındaki Süveys Körfezinde; zira Güney Doğusunda Uyûn-i Mûsâ - Mûsâ çeşmeleri vardır.) Maiyyeti ile beraber helâk olunca Mûsâ, Kitâb-ı Mev'udu, (va'dedilen o kitabı - Tevrat'ı) niyaz etmiş, Cenab-ı Hak da, kendisine evvelâ bin gece, sonra yavaş yavaş eksiltilerek otuz gün oruç tutmasını emreylemiştir. Bu emir, «zülka'de-zilka'de» ayının içinde gelmiştir. Sonradan ilâve olunan zilhacce'nin on günü ile kırk'ı buldu. (1). Öyle anlaşılıyor ki ilk otuz gün oruç vesâir takarrubat ile (Cenâb-ı Hakk'a yakınlaşmakla) geçmiş, bir kısmı hususî «tezhîb» e (nefsî terbiye etmeğe) halvet ve riyâzat'a, (yalnızlıkta sıkı
(Devamı 525 inci sayfada)

Erbaîn Helvası

(Baş tarafı 520 inci sayfada perhize) ayrılmış, zilhaccenin başındaki son on günde ise, Tevrat'ın nüzülü, (yer yüzüne indirilmesi) ve «Tür» Dağının sağ tarafında, mülâkaat-ı Rabbâniyye (Allah ile mükâleme - Bın bir kelâm) vâki olmuştur. Gökten indirilen «kuaret helvası» da, İsrâil Oğullarına burada verilmişti. Tefsir uleması, bunun sebep ve hikmetini şu sûrette beyan ediyorlar: Erbâin'i teşkil eden kırk'ın içinde, gündüzün saatleri de «Mikaat» a, (ta'yin ve tahsis olunmuş vakit) dâhil bulunduğu halde Sûre-i Şerifede, «Leyleten» buyurulması, (yalnız geceye işaret olunması) bütün Kamerî Arabî aylar gibi zilka'denin de, geceden başlamaması ve kırk gece hesabıyla muayyen müddetin tamam olmuş bulunmamasıdır. Diyorlar.

Son devrin en büyük allâmesi, «Şa'baniyye» ricâlin-den merhûm Elmalî'lı Küçük Hamdî Efendi Hazretleri, (Yazır) (2) Muhteşem irfanındaki emsalsiz kemâlin, ciltlenmiş bir heykeli olan tefsir-i şeriflerinde, bu bah-

nci gecesi teslim-i ruh etti. Cenazesi ertesi gün Veznecilerdeki konaktan Bayezid cami-i şerifine götürüldü. Cenaze namazını eda edenler bilâ mübalâğa Bayezid meydanını doldurmuştu. Na's-ı muhterem binlerce lütufdesinin omuzunda Divanyolu tarikile Sirkeciye, oradan da Üsküdüre naklolunarak, yine birçok fakara ve muhtacını arkasına düzerek hastahane bahcesindeki türbesine, zevc-i mükerrerinin yanına defnedildi.

Allah rahmet eylesin.

Hanımefendi, her sene bir kaç defa türbeye gelir, zevcini ve kendi müstakbel karrâgâhını ziyaret eder, hastahaneyi gezer, bezmi ihsan ederdi.

Hasbelkader evlâda malik olamadı. Validelik lezzetini anlıyamadı; fakat kendi üm-

sin inceliğine, pek muhakikaane sûrette temas ederlerken, şâir, mütefekkir ruhu ile, derin tasavvuf neş'esini birleştirerek, ârifâne bir dil ile buyuruyorlar ki:

(1) *Halk'ın «Karakış» dediği Erba'in ise; aralık'ın dokuzundan, ocak'ın on yedisine kadar olan kırk gün'dür.*

(2) *İlmüyye'nin baş tâci, zamanın Fahr-i Râzî'si olan Küçük Hamdî efendi merhum; talebeliğinde, Ayasofya medresesinde kaldığı zamanlar; Küçük Ayasofya Medresesinde oturan son devir Şa'bânî şeyhlerinin pek meşhûrlarından ve Kuşadalı'nın kolundan gelen; Ya'kûp Han Hâlifesi: Ayvacıklı Şeyh Hacı Mehmed Kâmil Efendi'nin hizmetinde bulunmuş, iltifatına ve hayır dualarına nâil olmuştur. Hakikaten kâmil bir insan olan Kâmil Efendiden, Hamdî Efendi, büyük bir hürmetle bahsederdi. Kendisinden Şa'bânî usulü üzere seyr-ü sülûk gördüğünü, feyzinden neş'elendiğini, kemâline, irfânına hayret ettiğini Fakîr'e defalarca söylemişlerdi...*

mülhayrat idi. Şefkat, müriyyet ve merhamet vicdanına hâkim idi. Hamiyyet, gayret, din ve millete mahabet ve sadakat efkârını ve â-mâlini istilâ etmiş idi.

Evet, bir çocuğu yok idi. Lâkin binlerce acezenin ve eytamın mader-i müşfiki idi. Hasail-i bergüzidesi sayesinde evlâddan daha hayırlı â-sâr bıraktı. Konağında ve yalısında, her gün nimetinden ve ihsanından müstefid olan nice muhtac, bâhusus Ramazanlarda konağın ve yalının içini dışını dolduran her sınıf halk in'am olunur, ihsanlara nail olurdu.

İstikbal keşfolunamaz. Fakat bundan sonra onun gibi «İhsan-ı Mücessem» tâbirine lâyık bir kadının zuhuru, muhal değilse de müşkil-dir!?!.....

Allah ruhunu şâdetsin.

Konya Surları

(Baş tarafı 520 inci sayfada) lıntılarında meydana çıkan, üzerine kabartma olarak şahin işlenen bir taş, çok şayanı dikkattir. Taşın ortasında «Essultani» Selçuk yazısı ile yazılmıştır.

Sur ve kalelerin harici vakite içine su doldurulan hendeklerle çevrilidir. Karşıdan karşıya gelip gitmek için kaldırılıp kondukları müte harrâk köprüler bulunuyormuş, şimdi bu hendekler dolurmuş bir haldedir. Sade şehrin meşhur semti olan «Zindankale» de eski zindan harabesinin etrafı hndektir. Kal suyun ortasında ada gibi durmaktadır, tabii şimdi kurudur...

Alâaddin Keykubadın bu çok güzel orijinal eserinden hiç bir iz kalmamıştır. Kimbilir o müzelik taş, heykel, lâhit parçaları ne oldu? Kapanın elinde kalmıştır. Yabancılar aşırımlardır. Bu tahripkâr ruhlu cahil Konya valisinin günahı ise koskoca bir şehre yükletilmiştir. Vakitiyle Konyayı ziyaret eden bir yabancı âlim, o günkü Konya için:

«— Devrin yatğında uyan cüce!»

Acaba Konya surunun Alâaddin Keykuhaddin gayri baş mimarı, ressamı kimdi? Tarihlerde buna dair kayıt yoktur. Fakat biz Alâaddin Keykubat Sarayının baş mimarının Sadeddin Köpek olduğunu biliyor, onu yaptığı kuhadadat Sarayı, Zazeddin hanı ile tanıyoruz. Surunda aynı devir ve senelerin eseri bulunması, esas mimarının Sadeddinden başkası olmasına imkân olmadığı gösterir. Baş mimarı Sultanın en yakın, emin arkadaşı Av emiri idi.

ÖZÜR

Gecen sayıdaki ilâvemizde yanlışlık olduğundan, tasahih edilmiş şeklini gelecek sayımızda vereceğimizi bildirir ve okuyucularımızdan özür dileriz.